

Raus kyrka

56.0004, 12.7653

Under tidig medeltid byggdes många stenkyrkor i Skåne. En av dessa är Raus kyrka som uppfördes i mitten av 1100-talet, och som kan räknas som en av de bäst bevarade medeltidskyrkorna i Skåne, även om det skett en hel del förändringar. Huvuddelen av den romanska takstolskonstruktionen finns ännu bevarad i intakt skick, och av de ursprungligen 15 takstolarna finns elva kvar. Den ursprungliga byggnaden var av sandsten och bestod av långhus, kor och halvrund absid. Fönstren var små, rundbågade och satt högt upp på väggarna. Innertaket var av trä och helt platt. Utvändigt var taket belagt med bly. Ett lågt, smalt torn låg på västsidan. Och som i de flesta kyrkor hade kvinnor och män skilda ingångar. Ingången för kvinnorna fanns på långhusets norra sida och männen hade sin ingång på den södra sidan.

Enligt en gammal sägen skulle Raus kyrka vara byggd av sagohjälten Roland, den av Karl den stores kämpar som är huvudfiguren i Rolandsången och den folkliga Rolandsdiktingen.

En sten i kyrkans västfasad sägs avbilda Rolands huvud, och han skulle enligt sägnen ha varit lika lång

som stenens höjd över marken och sålunda ha mätt cirka 5,70 m från hjässa till fot. Sockennamnet Raus skulle även ha kommit från Roland

På 1400-talet revs tornet och långhuset förlängdes i väster, samtidigt som valv slogs och väggarna försågs med kalkmålningar, men när man på 1500-talet ersatte de små rundbågade fönstren med större spetsbågiga förstördes en del av målningarna och övriga överkalkades. På norra ytterväggen har en av de gamla fönsternischerna i romansk stil bevarats. Den är delvis synlig inifrån kyrkan.

På 1930-talet kunde man ta fram delar av några målningar, som dateras till tiden mellan 1475–1500 och som tillskrivits den så kallade Helsingörgruppen. Längst i nordost på väggen finns en mycket otydlig korsfästelsescen. Kristus, med korsgloria, flankeras av två rövare, alla korsfästa på T-formade kors. I det östligaste långhusvalvet ses rester av en klädd figur respektive den undre delen av en figur med ett horisontalt löpande textband vid midjehöjd. I de övriga långhusvalven finns några få spår av ännu otydligare kalkmålningrester.

Det tillbyggda västpartiet har en kvadratisk plan och

tjocka murar, och bland annat har arkitekten Carl Georg Brunius hävdad att det haft en tornliknande påbyggnad, och i kyrkans handlingar finns flera uppgifter om tornet som dock måste ha rivits relativt kort tid efter uppförandet. På 1840-talet revs koret, absiden och vapenhuset. Långhuset försågs med korsarmar med portar i norr och söder. Yttertaket bekläddes med kopparplåt.

Över huvudingången sitter ett klumpigt murat stenhuvud. Flera olika teorier finns beträffande vad det symboliserar. Numera tror man att det är en djävulsbild, ditmurad för att verka avskräckande på onda väsen som kunde hota kyrkan. Men det finns flera andra teorier också. Enligt en sägen som nedtecknades på 1700-talet är ansiktet en avbildning av den kontinentala sagohjälten Roland och han skulle ha varit lika lång som stenens höjd över marken.

Lutad mot norra ytterväggen står en gammal gravhäll. Den låg tidigare över gravkammaren framme i koret. Hällen flyttades till sin nuvarande plats år 1905. Texten är på latin och de avslutande orden betyder "Betänk att Du skall dö".

Kyrkans inredning tillkom till stor del under en renovering av kyrkan på 1930-talet under ledning av arkitekt Arnold Salomon-Sörensen, som bänkinredning, dopfunt och altarring, även om den senare tillverkade först på 1950-talet efter arkitektens ritningar. Men predikstolen är liksom altarpopsatsen från 1600-talet.

I långhuset finns glasmålningar från 1935 skapade av Hugo Gehlin, som 18 år senare även skapade de glasmålningar som finns i koret.

Kyrkan har flera medeltida träskulpturer. Den äldsta är ett krucifix från 1400-talets andra hälft som ännu hänger i Raus kyrka. Och från 1400-talets slut är en madonnabild med Maria och Jesusbarnet sittande på hennes vänstra arm. Nederdelen av Jesusbarnet hade ursprungligen en hellång livklädnad som senare snidades om till två ben. Madonnabilden var tidigare deponerad till Lunds Universitets Historiska Museum innan den återbördades till kyrkan.

Klockstapeln restes år 1782. Den ersatte då en förmodligen mycket gammal klockstapel, som under andra halvan av 1600-talet kläddes med bräder. Det står beskrivet att man bland annat 1663 köpte brädor

av en göingebonde på Sankt Knuds marknad i Helsingborg för att klä klockstapeln. När man uppförde den nuvarande stapeln 1782 var den gamla stapeln helt förfallen.

Två klockor hänger i stapeln. Storklockan från 1782 gjöts om 1817, och lillklockan från 1789 som blev omgjuten 1881.

Källor:

Webb: Svenska kyrkan i Helsingborg.

Webb: Helsingborgs stadslexikon. Peter Carelli.

Webb: Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister

Bok: "Sveriges kyrkor - konsthistoriskt inventarium - Skåne band II häfte 1. Luggude härad sydvästra delen". Torsten Mårtensson 1963.

Pdf: "Raus kyrka - kulturhistorisk karaktäristik och bedömning". Lunds stift Kristina Simonsson 2015.

Pdf: "Kyrkor i Skåne, Luggude härad, sydvästra delen band 2". Sveriges kyrkor konsthistoriskt inventarium vol 98. ISSN 0284-1894